

Baluwa nino Polo ukpikilya ndi Bafilipi

Likpumuuka la mambwa

Polo no ukpikilya ndi bakilisito ba Filipi baluwa yi nimu. Ka ligundu kaki ya yiba, abikyaga ndi Mongoni Manza ka gudu yi nino kadwe ku kwa ku batu ba gudu yi nino babinikyana ndi mino (Wanda Ligubo 16:11-40). Niyo bagwi ka boloko ko bulya ligubo ka Mombukwono-dosu, Bafilipi bumumula ndi bangyo, batikilya ndi na aluku bemoti nino ina ndi Epafolodito.

Polo ukpikilya kuwa ndi baluwa yi nimu ko ngbingo yi nino, kaumigisyo ibiba, na kaubikya goni be uminatutu ndi bangyo bi nibo batikilyoku ndi. Ubikya goni be figwinonogi yapu ka baya, bakapilyonitogu Kunzi mugongu ikani kaumukana batu bi nibo bakaupa bambanzu mututu di na nimo ko Kunzi. Utomosya bata be biitoni luki limoti na Kilisito, na a mutamanagi mi nimo okwononi iki luga kabu.

Yigbananaga ya kitabu yi niyi:

Yuuso, na malumba 1:1-11

Beyo Polo o mino kaina obili 1:12-30

Yeso-Kilisito aka no a mututu yi nino kibinikagu ndi 2:1-18

Yigya ka Timotio ibu na Epafolodito 2:19-30

Mambanzu okwononi kabosilo Kunzi 3:1-4:9

Polo akaumigisyo Bafilipi ibiba 4:10-20

Yuuso ya mulibo 4:21-23

Yuuso

¹ Imi Pɔlɔ ibusu na Timotio, bosunzu ka Yeso-Kilisito ibusu ɓɔ tamukpilyi ifunu batɔ basi ba gɔɖɔ wa Filipi balɔwa yi nimɔ. Tukpikilyi batɔ ko Kunzi basi pisi ka Yeso-Kilisito pa imoti na ɓapatɔ ɓa kanisa na ɓadiakɛɛ. ² Obosu Kunzi na Mombukwono-dosu Yeso-Kilisito ɓamudfukilyi iziyo na maziyo.

Pɔlɔ akamigisya Kunzi ibiba

³ Namigisyaga Kunzi ibiba ɓongbinga basi wa namɔtamanaga mino. ⁴ Bongbinga basi wa nikaga mino kamɔlumbilya, nalumbaga na igyagya, ⁵ kye tamatikana ndi na ifunu katungbala ligubo libikyaga Mongoni Manza katukya ka lisyɛ nilɔ mabaya ndi mino na kadwe mɔni na ɓɔɓwanɔ. ⁶ Nakaiba ɓinza ambe Kunzi ninɔ apunga ndi ligubo nilɔ lanza lɔ kɔsɔ kunu, idukulaga ndɛkɛ nolu kadwe kɔ kwa kɔ omosisya ndɛkɛ mino ka lisyɛ nilɔ Yeso-Kilisito igoku ndɛkɛ mino. ⁷ A ɓinza kugbe imi kaiko na mɔtamanagi manza ko bulya kunu basi. Nobiso limbengi kami kugɔ kunu kye ifunu basi tomotikononi na ifunu ka ligubo nilɔ Kunzi ewonisilo mino iziyo kaki. A ɓeyɔ, mogyini bata ɓegɛyo wa no mino ka ɓɔlɔkɔ wanɔ mɔɖɔngɔni ɓegɛyo na ndukɔ mino kabikyaga no ngu Mongoni Manza na kowonisilo ɓɛ a malinganɔ. ⁸ Kunzi akaiba ɓɛ nilɔ nakabikya a linganɔ. Namɔpaga basi kugbe ɓeyɔ Yeso-Kilisito amɔpaga mino. ⁹ Namɔlumbilyaga ambe sipananisɔ kunu idukulogi kugbe. Sipananisɔ nisɔ amuitiso kaiko na yimibo ya linganɔ na mutombisiyi manza, ¹⁰ iba

wiboni kapunaga nilo a lanza kugbe. Kuwa wa, mika bingɔ, ni makegu wa bamuyoyiso mino ka lisyɛ nilo Kilisito igoku ndeke mino. ¹¹ Pisi ka Yeso-Kilisito, ɔbɪli kunu otuma ndeke na yigya ya bungbingbili ko bulya ibiba na kadondisyo Kunzi.

Yidukulogo yo Mongoni Manza

¹² Ibunu bamamaki, nakapa ambe wiboni be likpɔmuka nilo esilya ndi lo, ilu lo odukulaga ndi Mongoni Manza. ¹³ Kinili basuda basi nibo ka ngama mudingi na batɔ bagɔɔ basi bakaiba be na ka boloko kye nakagugubyo Kilisito. ¹⁴ Mongoni ma ligwigwi kami amatilya ndi bomomosu budingi luga ka nibo ba ndi kani bobinikyonini baya kugbe. Bapanga kuwa ndi kabikyaga Likpɔmuka ko Kunzi na kekele ni bakegu bata na kubangaku. ¹⁵ A lungunu be batɔ budingi luga kabɔ, bakabikyaga Mongoni Manza ka Kilisito na imi na bodongoso. Luki limoti, batɔ bagɔɔ bakabikyaga na limbengi lanza. ¹⁶ Nibo bagyaga beyo kye bepatɔ. Bakaiba be na wakitulya kaamalya Mongoni Manza. ¹⁷ Batɔ bagɔɔ bakabikyaga Mongoni Manza ka Kilisito na imi na bodongoso, banasima be bakamatila yigyogyiso kami wa no mino kunu ka boloko.

¹⁸ Mutamanagi kabɔ kika mongbingbili ikani manye, kagyigu likpɔmuka kye ibu basi bakabikyaga Mongoni Manza ka Kilisito, kinili nakogwa magyagya. Nidukulagatɔ aka kogwa magyagya. ¹⁹ Nakaiba binza ambe pisi ka malumba kunu na beyo Limbengi ka Yeso-Kilisito o mino ketungbulaga, nakalikanagatɔ

banu. ²⁰ Kabyenene na nilo nakabunda na nilo no mino na mutamanagi kugbe, nakogwigu suni ko pisi ya likpamuka gutugu limoti aka. Luki limoti, iki mbiya wanu na ka bongbinga basi, nika kabibiso Kilisito na kekele na nzuyi kami yasi, iki kani na mubisi gutugu kani nokwini aka. ²¹ A beyo, ku kami, obili kami ni Kilisito. Kukwaku a izangiya ku kami. ²² Luki limoti, nakika mubisi, nakwanana kagya ligubo la izangiya. Kinili luga wa kukwaku na obili, sibigu ambe napuna iki. ²³ Na kuwa wakigbananaga: nakapa kokwo iba niki pa imoti na Kilisito, niyo okitogi na izangiya kugbe. ²⁴ Luki limoti, nakika mubisi, ika na izangiya kugbe ko bulya kunu. ²⁵ Yeki na na binikyana ka nilo, nakaiba ambe nika banu na ibunu kaidukulogo kamutungbulaga basi kopingo na kaiko na magyagya ka baya, ²⁶ iba wa nigoku banu mino buwobi na ibunu, ibiba kunu pisi ku kami, ka matikana na Yeso-Kilisito idukulogi.

Lunga lo Mongoni Manza

²⁷ Likpamuka la izangiya a be wikoni na yigya kabyenene na Mongoni Manza ka Kilisito. Kuwa wa, nakodoku abe nakodukugu kamunda, nukani baka be mabakisulyo ka mutamanagi mimoti, na ibunu basi makaulanana ko bulya baya niyo akotukyoku ko Mongoni Manza. ²⁸ Makubongonitogu bomuyoniso kunu gutugu iki yi aka. Yigya yi niyo owonisila be babubungogo, luki limoti, owonisila ku kunu be minisononi na muhukuso. Niyo igyonoso no ngu ko Kunzi. ²⁹ A beyo, Kunzi amuponi ngasa

kagugubyo Kilisito, kegu asi pisi ka baya aka, luki limoti a goni pisi ka yigyogyiso ko bulya kaki. ³⁰ Mbiya wanu, ta pa imoti na ibunu ka lunga. Ibunu meminatu kaulanana lunga li nilo, na kadwe moni na buwanu, makaukana aka be na asi kaulanana aka.

2

Yisiso ka Kilisito na budingi kaki

¹ Matikana kunu na Kilisito kamupagu mbeyi ngu? Sipananiso kaki kamutumisagu mambengi? Makegu mbeyi bumatikana na Limbengi-Lotu? Makikogigu mbeyi na sipananiso no kumbu luga kunu? ² Yeki a beyo, itumisoni limbengi na magyagya, mika na yukanana, mika limbengi limoti na mutamanagi mimoti. ³ Makogyonitogu bodongoso ikani kaika na limbengi la kibinika ka likpamuka gutugu limoti aka. Luki limoti, wikoni na limbengi la kisiso, manumina batu bagogo banza kugbe kamukitaga ibunu bikpe. ⁴ Mumbanzu gutugu bemoti aka kokisonitogu izangiya kaki ka mombukwana-daki aka, luki limoti, atamanito goni niyo ka batu bagogo. ⁵ Wikoni luga kunu na yigya abe niyo ka Yeso-Kilisito.

⁶ Iyi nino a ndi Kunzi aka, kakisagu ndi kaiko madongoni no Kunzi.

⁷ Luki limoti akya ndi masi, hita ndi abe musunzu. hita ndi abe mumbanzu luga ka bambanzu, bamiba ndi be a mumbanzu lingunu.

- 8 Isisa ndi ni iyi mombukwana-daki, abailya ndi kagya mutuu kadwe ka kukwaku, kukwaku nikwo ka musalaba.
- 9 Kinili Kunzi adokisa ndi kugu kuge, apa ndi lino. Lino li nilo a lidingi kakitaga mino magogo masi.
- 10 Kunzi apa ndi be masi nimo a kugu wa lisyey, kunu ka litombu na kusili wa litombu*, obuni moli kambwa ka Yeso,
- 11 masi abikiyi bingbanganya be Yeso-Kilisito ni Mombukwono-dosu, ka ibiba ko Kunzi Baba.

Kaiko batu bunze ka obili

12 Ibunu bamamaki burpaka, mudongoni beyo magyaga ndi mino mutuu ngbingo yi nino na ndi mino luga kunu, gyoni kawa bata binza kuge wa takegu bata mino na ibunu. Gyoni ligubo la muhukuso kunu na kubangaku ni nzayi anamutwa bikyakyakya, 13 kye Kunzi akagya ligubo kuso kunu, kamupa musasa no ngu kagya nilo akabosilo. 14 Gyoni masi ni makegu na yigama, gutugu bodongoso aka. 15 Kawa wa go wa, makigyu na bunye, mika bitu, mika bomiko Kunzi ni makegu no pisi yi niyo bamuyoyiso mino luga ka batu banye na ba kuboboku ba obili yi nima. Mika kanze luga kabu abe mangutu kugu wa lisyey, 16 kani manuwonisilo mongoni nimo apaga obili. Kawa wa go wa, nakwanana ndeke kaiko na bugindo ko bulya kunu ka lisyey nilo Kilisito igoku ndeke mino,

* **2:10** 2:10 kusili wa litombu: A pa yi niyo Bayuda babikyaga ndi mino be batu nibo bokwaga ndi bikaga mino.

kye ika kani nakokwagu ndi ligubo ka ibu, ikani kokwo ngbufu-ngbufu payaya. ¹⁷ Gutugu bangu kami kadukaga, ika abe kimatila ka apeepe wa baya kunu nino mapaga Kunzi. Nika na magyagya, togwa magyagya pa imoti na ibunu basi. ¹⁸ Gwoni goni ibunu magyagya, mogwa magyagya pa imoti na imi.

Polo atikini Timotio ibu na Epafolodito ka Filipi

¹⁹ Na na tamanaga kuso ka Mombukwono-dosu Yeso ambe namutikilyatu Timotio mbiya, iba nogwi banu magyagya kankana mongoni kunu na iyi. ²⁰ Iyi aka mukaka no a na tamanaga abe imi, analya kumbu kugbe ko bulya kunu. ²¹ Batu bagogo basi bakakisa asi izangiya kabu aka kani kegu niyo ka Yeso-Kilisito. ²² Ibunu, makaiba beyo Timotio owon-isilo mino bungbingbili kaki: ogyoni ligubo lo Mongoni Manza pa imoti na imi mudongoni abe miki ka kpolo ka abaki. ²³ Kinili, na na mutamanagi katika ku kunu wa niba banu mino likrumuka kami binza. ²⁴ Na goni na baya ambe Mombukwono-dosu kapa, imi nagatu banu goni kamumina bikwa.

²⁵ Luki limoti, nini bi binza ambe namutikilyi mbeyi Epafolodito. Iyi a mika-mama ka baya. Akagya ligubo na akaulanana pa imoti na imi ko Mongoni Manza. Iyi no matikoku nduku na makrumuka mi nimo na nduku nzoyi yi. ²⁶ A goni na musasa kugbe kamumina bata ibunu basi. Alya nduku kumbu kugbe begoyo mukana nduku mino be a na nzuyi. ²⁷ A beyo,

aguna nduku yapu, buwobi kosisa limbengi. Kunzi akwilyito bi kumbu, kegū asi iyi aka, luki limoti na imi goni be kye nakolyonitogu bata kumbu kugbe. ²⁸ Kinili, okwononi be namutikilyi yakaki bigala iba gwoni magyagya ngbingo yi nino mamina bata mino, kumbu kami igba kuwa goni. ²⁹ Kuwa wa go wa, mutilyoni na magyagya ko lino ka Mombukwono-dosu. Okwononi kaubibiso inguo ya batu bi niba, ³⁰ kye o bi buwobi kokwo ka ligubo ka Kilisito. Okitogi bi ka mukpanga ma libye wa oduku bi mino kesingyo ko ngbingo yi nino makakwananigu bi mino kodoku ibunu bamombukwono-donu.

3

Pisi ya lingunū kaiko ngbingbili ko misa ko Kunzi

¹ Ibunu bamamaki, nakapa kamubikya ka mulifo ambe: «Gwoni magyagya pisi ka matikanaga kunu na Mombukwono-dosu.» Nakegu na buti kamukpikilyo bata mudongoni beyo namukpikilya ndi mino. Niyō yasi a ko bulya kamubuulyogo. ² Wiminyonito na bagyaligubo banye ba abe benva. Wiminyonito na nibo bigumyaga ko bulya simuiso. ³ A beyo, ibusu bo batikō simuiso sa lingunū kye tagugubyogo Kunzi no ngu ya Limbengi kaki. Ta na bugindo kye tomotikononi na Yeso-Kilisito, takigumyagu ka izangiya ya nzuyi. ⁴ Wina se, nakwananatu goni bi imi kaigumya ka likpumuka la nzuyi. Mumbanzu kapa kaigumya ka likpumuka la nzuyi, nakwananatu goni imi kaigumya mino kugbe. ⁵ Bekondi kani

na na masye bugini. Na Muizaleli, ko pigo ka Benyamini. Na Muebelenia, batite ba ndi basi asi Bebelenia aka, pisi ka mutuu nimo Bayuda bagyaga ndi, nagyaga ndi mudongoni abe Mufalisayo wanza. ⁶ Na ndi na kekele kugbe kogyogyiso Kanisa. Kabyenene na bungbingbili pisi kagya mutuu, nakegu ndi na daki yi. ⁷ Luki limoti, masi nimo ninaga ndi abe kika na izangiya, nakaina mbiya wanu payaya ko bulya ka Kilisito. ⁸ A beyo, ninaga masi payaya ko bulya likpumuka nilo la izangiya kugbe. Likpumuka li ni kamibo Mombukwana-dami beyo ka Yeso-Kilisito. Nasa ndi masi ko bulya kaki, nakaina masi abe mozoyo iba niki na izangiya na Kilisito, ⁹ na kaiko mumatikana na iyi lingunu. Nakakwananigu kaibiba be na mutu wongbingbili kye nagyaga ndi mutuu. Luki limoti, na mutu wongbingbili ko bulya baya kami ka Kilisito. Bungbingbili otukyogoku ko Kunzi nino upaga batu basi nibo babailya. ¹⁰ Musasa kami, ni kamibo Kilisito, kaiba ngu yi niyo opupa ndi noyu ka mbuku, kaigyogyiso beyo igyogyisa ndi mino na kokwo beyo okwa ndi mino, ¹¹ nika na mutamagi ambe nopupatu ndeke goni imi ka mbuku.

Kapikita mbangu kadwe ka mulibo

¹² Nakegu kapa kabikya be nodwini ka mulibo ikani na kuwa mukwanana. Luki limoti, na mbeyi ka mbangu aka kakisa kainisono na mukalya, kye na kuwa ka maboku ka Yeso-Kilisito. ¹³ Bamamaki, kegu bekye na kuwa na

mukalya, luki limoti nakagya bene: nakabusala lasi nilo a kumbuso, nagya kekele ka nilo a kambwa kami. ¹⁴ Kinili nakaidukulogo na mbangu aka kadwe ka mulibo, kava mukalya nimo Kunzi akatimalikya kugu wa lisyε pisi ka Yeso-Kilisito. ¹⁵ Ibusu basi nibo ta kuwa bungata ka baya, tikini na mutamanagi mi nimo mudongoni. Luki limoti, makika na tamanaga yodi, Kunzi amuwonisilatū likrumuka la lingunū bingbanganya. ¹⁶ Kika gatugu beyo, tidukulogini kagya beyo aka yo tapunga ndi mino kagya.

¹⁷ Ibunu bamamaki, byoni likingyosi kami ibunu basi. Tanuponi likingyosi, kinili hondoni nibo obili kabu akabyene na likingyosi li nilo. ¹⁸ Namubikyaga bongbinga basi, nakaigilya bata kamubikya mbiya wanu kuwa na bomomiso-miso ambe batu budingi bigyaga abe bomuyoniso ka Kilisito nino okwa ndi ka musalaba. ¹⁹ Batu bi nibo boripilo kobungogo kye kunzi kabu ni muma kabu. Bibibaga na likrumuka nilo akwanano bi kaupá suni. Bobisaga ibu limbengi asi ka makrumuka ma obili yi nime. ²⁰ Luki limoti, mugi kusu a kugu wa lisyε, ku beyo, tabundaga mino igoku ka Mombukwono-dosu Yeso-Kilisito katihukusogo. ²¹ Oyitisa ndeke nzuyi kusu ya buru ka nzuyi ya ibiba. Agya ndeke beyo, pisi ko ngu niyo a noyu kaiko kugu wa makrumuka masi.

4

Mutu

¹ Bamamaki, namupaga kugbe, na na musasa kugbe kamumina bata. Ibunu ni igyagya kami, na na bugindo ko bulya kunu. Kinili, wigwinonogoni yapu na Mombukwono-dosu.

² Iwe Ivodia ibunu na Sitiko, nakaitatanaga na ibunu ambe wikoni na yukanana luga kunu kuso ka Mombukwono-dosu. ³ Na iwe nino wagyaga ligubo ka bungbingbili pa imoti na imi, hutungbulaga boko bi nibo binza kye ibu bo tulanana na ibu lunga kabikyaga Mongoni Manza pa imoti na Kilimeti na batu bagogo basi. Mino ka batu bi nibo a ka kitabu ya obili wa benze na benze.

⁴ Gwoni magyagya bongbinga basi ka matikana kunu na Mombukwono-dosu. Na bata kaigilya kabikya ambe, gwoni magyagya.

⁵ Wonisiloni yigya yanza kunu ko misa ka batu basi. Mombukwono-dosu a buwobi kodoku. ⁶ Makigbomisonitogu bamu ka likpumuka gutugu limoti aka, luki limoti, lumboni ka makpumuka masi nimo ma na musasa mi, mamigisya Kunzi ibiba ka lasi nilo ika kani amugyilini. ⁷ Kwa wa go wa, maziyo ko Kunzi nimo okitogi yimibo yasi, obuulyogo mambengi kunu na tamanaga kunu pisi ka matikana kunu na Yeso-Kilisito.

⁸ Bamamaki, nakapa kopipila bata kamubikya ambe bisoni tamanaga kunu ka likpumuka lasi nilo la lingunu, nilo la ibiba, nilo la bungbingbili, nilo kegu na ibo, nilo libosilono, nilo okwononi na binikyana, lasi nilo lanza kugbe na nilo okwononi no bibiso. ⁹ Gyoni nimo bamuwonisila ndi na nimo mava ndi na imi, pisi ka manzina na

pisi ka yigya kami. Kɔwa wa, Kunzi ninɔ apága maziyo ika pa imoti na ifunu.

Pɔlɔ akaumigisya Bafilipi ibiba

¹⁰ Nogwi bi magyagya kugbe ka ɔbili kami pa imoti na Mombukwono-dosu kye mowonisili bata be metamanagatu. Nakaiba binza ambe metamanagatu ndi luki limoti, makikogigu ndi no pisi kewonisilo yi. ¹¹ Nakegu kabikya beyo ko bulya yangya. A beyo, nibananatu imi bongbinga basi, kogwa magyagya na masi nimo nikaga nomu. ¹² Nibananatu kaika ka yangya, nibananatu goni kaika ka bundei. Nibananatu bongbinga basi na pa yasi kaika na nza ikani wakikuto, kaiko ka bundei ikani kaiko na yangya. ¹³ Nakwanana kagya nimo masi ko ngungu ka Kilisito ninɔ epága ngu. ¹⁴ Luki limoti, mogyi binza kamatikana pa imoti na imi ka yigyogyiso. ¹⁵ Ibunu Bafilipi, makaiba binza be wa natukya ndi mino ka Makedonia, ko ngbingo yi ninɔ bapunga ndi mino kabikyaga Mongoni Manza, kanisa kunu aka yo epápaga ndi. ¹⁶ Katukya wa na ndi mino kɔwa ka Tesalonika, metikilyatu ndi makpumu ka nganga bikyo nimo na ndi na yangya yi. ¹⁷ Nakegu wa kiguma kunu ambe wikoni kepápá, luki limoti na na musasa ambe winisononito goni na bubunga. ¹⁸ Mbiya wanu, na kɔwa na masi nimo na ndaku no nzoyi yi, na kɔwa na imu mudingi kakitaga. Epafolodito edulyiku bi na masi nimo metikilyiku bi. Masi nimo mepi bi abe apee wa su ya tumbetumbe kambwa ko Kunzi. Kunzi apaga inguo ya apee ninɔ,

abosogo kugbe. ¹⁹ Kunzi nino kami, amupatu nimo ma no nzoyi yi, kabyenene na ibiba ya lingama kaki pisi ka Yeso-Kilisito. ²⁰ Tabibisini Obosu Kunzi bongbinga basi. A beyo.

Yuuso ya mulibo

²¹ Numuusito batu basi ko Kunzi nibo babaya Yeso-Kilisito. Bomomonu nibana kunu bamumuusito goni. ²² Batu basi ko Kunzi bamumuusito, kugbe nibo bikaga ka ngama mudingi Kaizali.

²³ Mombukwono-dosu Yeso-Kilisito amudukilyi babanga.

AGUMÉ WAMBIYA

Lika: AGUMÉ WAMBIYA (New Testament+)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Lika

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Dec 2022 from source
files dated 29 Jan 2022

f796df90-b7da-5393-9b93-c756eba4e5d6